

УДК 594.38

Н.В. Гураль-Сверлова, Р.І. Гураль

НОВІ ЗНАХІДКИ НАЗЕМНИХ МОЛЮСКІВ НА ТЕРИТОРІЇ М. ЛЬВОВА ТА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

На підставі багаторічних (1994-2003 рр.) досліджень нами були опубліковані видові списки наземних молюсків для різних ділянок м. Львова та його найближчих околиць [3], які мали стати основою для подальшого моніторингу міської малакофауни. Протягом 2004-09 рр. на деяких з досліджених ділянок були виявлені не зареєстровані раніше види наземних молюсків. Частина з цих знахідок можна пояснити випадковим недообліком окремих видів у відносно великих за площею зелених насадженнях міста, зокрема, у лісопарку Погулянка. Інші знахідки, безумовно, пов'язані з антропохорією, яка має велике значення для формування міських малакоценозів. Обстеження низки населених пунктів дозволило також доповнити опубліковані раніше дані щодо розповсюдження синантропних видів наземних молюсків на території Львівської області [2]. У тих випадках, коли описані знахідки підтверджені відповідним конхологічним матеріалом (для черепашкових видів молюсків), переданим до малакологічного фонду ДПМ, у дужках вказано інвентарні номери.

На території лісопарку Погулянка у 2005-06 рр. були виявлені наступні види слизняків: *Limax cinereoniger* Wolf, 1803, *Bielzia coeruleans* (M.Bielz, 1851), *Malacolimax tenellus* (O.F. Müller, 1774), *Krynickillus melanocephalus* Kaleniczenko, 1851. З них *L. cinereoniger* і *M. tenellus* вже були зареєстровані у Винниківському лісопарку [3], який раніше був об'єднаний з Погулянкою в єдиний лісовий масив. Отже, ці два види є компонентом автохтонної лісової малакофауни, яка збереглася в межах міста. Ще одним лісовим видом є *B. coeruleans* – карпатський ендемік, популяції якого трапляються також на рівнинних територіях заходу України [4] та навіть в околицях м. Вінниця [1]. Проте до цього часу нам не вдалося знайти *B. coeruleans* ані у Львові, ані в оточуючих його лісових масивах [3]. Отже, в цьому випадку важко вирішити, чи збереглася виявлена на Погулянці популяція з доміських часів, чи утворилася пізніше внаслідок антропохорії. На користь першої версії, можливо, свідчить вказівка Й. Бонковського [4] на присутність в околицях Львова *Limax schwabii* Frauenfeld, 1864 (синонім *B. coeruleans*).

K. melanocephalus – синантропний вид кавказького походження, який на теперішній час швидко розселяється по території Львова. Вперше був зареєстрований нами в 2000 р. на закинутих садово-дачних ділянках в околицях міста [2]. Протягом 2005-09 рр. був виявлений також у лісопарку Погулянка, парках Стрийський, культури та відпочинку ім. Б. Хмельницького, Високий Замок і прилеглий до нього частині Знесіння. Аналогічна картина спостерігається зараз у Києві.

Навесні 2009 р. на території Стрийського парку була виявлена невелика колонія *Arianta arbustorum* (Linnaeus, 1758) (інв. № 2726). Ця колонія утворена, безумовно, внаслідок антропохорії. По-перше, заселена молюсками паркова ділянка неодноразово обстежувалася нами не лише в 1994-2003 рр., але й періодично відвідувалася в наступні роки. По-друге, жодної особини *A. arbustorum* не було

виявлено нами раніше ані у Львові, ані в розташованих навколо нього лісових масивах [3]. Загалом власні спостереження, літературні дані [4], а також фондові матеріали ДПМ вказують на те, що цей вид, імовірно, цілком відсутній на Розточчі та лише спорадично трапляється на території Опілля.

Видовий список наземних моллюсків, складений для парку Високий Замок [3], слід доповнити *Cepaea vindobonensis* (Férussac, 1821). Окремі особини цього виду були відмічені нами в нижній частині парку в 2004-05 рр. Крім того, у верхній частині парку на схилі гори були знайдені також порожні черепашки *Helicella candicans* (L. Pfeiffer, 1841). У парку культури та відпочинку в різні роки спостерігалися поодинокі особини *Helix pomatia* Linnaeus, 1758 і *Cepaea nemoralis* (Linnaeus, 1758), імовірно, засенесі людьми з розташованого поруч Стрийського парку. У квітні 2002 р. одна особина *C. nemoralis* була знайдена нами також у деревно-чагарникових насадженнях на вул. Симоненка (інв. № 2219). Проте жодного разу не було зафіксоване утворення колоній *C. nemoralis* поза межами Стрийського парку.

Отримані матеріали вказують на досить широке розповсюдження на території Львівської області таких синантропних видів наземних моллюсків, як *Cepaea hortensis* (O.F. Müller, 1774), *Monacha carthusiana* (O.F. Müller, 1774), *Limax maximus* Linnaeus, 1758, *Arion distinctus* Mabille, 1868. Перший з них був зареєстрований протягом 2003-09 рр. на території наступних населених пунктів: смт Івано-Франкове (інв. № 2218) Яворівського р-ну, смт Оброшине Пустомитівського р-ну, у містах Дрогобич (інв. № 2727) і Миколаїв (інв. № 1896), а також на садово-дачних ділянках поблизу с. Конопниця (інв. № 2152) Пустомитівського р-ну. Великі вибірки *C. hortensis* (інв. № 2447, 2448) і *M. carthusiana* (інв. № 2437), зібрані на території м. Червоноград Сокальського р-ну, у 2007 р. передала до малакологічного фонду ДПМ колишня студентка Львівського національного університету К.М. Рибна. Синантропні види слизняків *L. maximus* і *A. distinctus* спостерігалися нами в 2008-09 рр. на присадибній ділянці в смт Оброшине, а *L. maximus* – також у 2006 р. на садово-дачній ділянці поблизу с. Конопниця. К.М. Рибна знаходила *L. maximus* у підвалі в м. Червонограді. У 2007-09 рр. на території міст Винники та Дрогобич були виявлені колонії *Arion lusitanicus* Mabille, 1868, не відомого раніше для України. Цей вид здатен швидко заселяти нові території та завдавати суттєвої шкоди культурним рослинам, що робить його проникнення на територію Львівської області економічно небезпечним.

1. Байдашников А.А. Наземная малакофауна Украинского Полесья. Сообщение 2. Формирование наземных малакокомплексов // Вестник зоол. – 1996. – № 3. – С. 3-12.
2. Кирпан С.П., Сверлова Н.В. До вивчення синантропних елементів у наземних малакоценозах заходу України // Наук. зап. Держ. природозн. музею. – Львів, 2002. – Т. 17. – С. 191-195.
3. Сверлова Н.В. Матеріали до моніторингу наземної малакофауни (Gastropoda, Pulmonata) м. Львова та його околиць // Наук. зап. Держ. природозн. музею. – Львів, 2003. – Т. 18. – С. 127-134.
4. Wałowski J. Mięczaki galicyjskie // Kosmos. – Lwów, 1884. – Т. 9. – S. 190-197, 275-283, 376-391, 477-490, 604-611, 680-697, 761-789.

Державний природознавчий музей НАН України, м. Львів
e-mail: sverlova@museum.lviv.net, gural@museum.lviv.net